

Kids och karriär

En rapport och enkät om
föräldraledighet för ingenjörer
från Sveriges Ingenjörer, 2005.

Rapporten Kids och Karriär publicerades första gången av Civilingenjörssförbundet (CF) 2005-02-11. Från och med 1 januari 2007 heter CF Sveriges Ingenjörer. I rapporten har därför benämningen CF/ Civilingenjörssförbundet ändrats för att tydliggöra den nuvarande avsändaren; Sveriges Ingenjörer.

Sveriges Ingenjörer

Kids och Karriär publicerad 2005-02-11/2007-01-19

Helene Sjöman
Jämställdhetsansvarig
Sveriges Ingenjörer

Sveriges Ingenjörer genomförde under slutet av 2004 en enkätundersökning om föräldraledighet bland sina medlemmar. I huvudsak kom vi fram till följande:

- Ingenjörspappan är hemma mer än genomsnittspappan
- Högre föräldrapenning skulle leda till ökat ledighetsuttag
- Ytterligare kvotering i föräldraledigheten är inte önskvärd
- Delat föräldraansvar för något äldre barn
- Föräldraledighet – ett hinder i karriär och löneutveckling

Ingenjörspappan är hemma mer än genomsnittspappan

Ingenjörspappan tar enligt våra beräkningar, ut längre föräldraledighet än genomsnittet. Han tar ut minst 76 föräldraledighetsdagar per barn, vilket innebär minst 27 procent mer än genomsnittspappan i Sverige som tar ut 60 dagar per barn.

Högre föräldrapenning skulle leda till ökat ledighetsuttag, framför allt bland pappor

8 av 10 manliga ingenjörer som tog ut mindre än 4 månaders ledighet skulle ta ut längre föräldraledighet om ersättningen var högre. 7 av 10 kvinnliga ingenjörer skulle ta ut längre ledighet under samma förutsättning.

En höjning av taket i föräldraförsäkringen alternativt, eller i kombination med, en utökad utfyllnad av föräldrapenningen från arbetsgivarna skulle kunna göra föräldraledigheten längre och mer jämställd.

Slutsatsen av svaren måste bli att en högre ersättning under föräldraledigheten skulle leda till ett ökat ledighetsuttag bland ingenjörerna, framför allt bland männen, dock inte på bekostnad av kvinnliga ingenjörers ledighet. Det skulle troligen betyda en sammanlagd längre föräldraledighet med en större andel till papporna.

Ytterligare kvotering i föräldraledigheten är inte önskvärd

Sveriges Ingenjörers inställning emot ytterligare kvotering av föräldraledigheten har starkt stöd bland medlemmarna. En klar majoritet är emot ytterligare kvotering. Endast 8 procent anser att det helt stämmer att ledigheten ska kvoteras 50/50. 86 procent av männen och 80 procent av kvinnorna anger att föräldrarna själva ska fördela ledigheten efter vad som bäst passar familjen.

Delat föräldraansvar för något äldre barn

Även om papporna tar ut kortare ledighet än mammorna, fördelas ansvaret för lämning/hämtning och vård av sjuka barn i stort sett rättvist bland våra medlemmar. En jämnare fördelning av föräldraledighetsuttaget verkar alltså inte vara en förutsättning för ett delat ansvar när barnen har lämnat spädbarnsåldern - i alla fall inte bland ingenjörerna.

Föräldraledighet – ett hinder i karriär och löneutveckling

Mer än varannan kvinna och var fjärde man tycker att löneutvecklingen påverkas negativt av föräldraledighet. Nästan lika många anser att föräldraledigheten har en negativ inverkan på karriären.

Fortsatta uppgifter för Sveriges Ingenjörer

Sveriges Ingenjörers inställning att vi ska skapa möjligheter för var och en att ta ut föräldraledighet efter vad som bäst passar medlemmen/familjen stämmer väl med våra medlemmars svar: De flesta har fördelat ledigheten efter vad som passar familjen bäst, medan många anger att ekonomin har varit styrande och att högre föräldrapenning/utfyllnad är det som skulle ha kunnat få dem att stanna hemma längre.

En höjning av taket i föräldrapenningen skulle troligen leda till ett ökat uttag av föräldraledighet, i synnerhet bland manliga ingenjörer. Det finns ett regeringsförslag till höjning av taket i föräldraförsäkringen från dagens begränsning om 7,5 prisbasbelopp (motsvarande en månadslön på 24 625 kronor) till 10 prisbasbelopp (i dag motsvarande en månadslön på 32 833 kronor).

Eftersom fler än hälften anser att arbetsgivarna inte gör tillräckligt för att underlätta kombinationen förvärvsarbete/föräldraskap för sina anställda, är det också viktigt att vi fortsätter att sprida jämställdhetslagens påbud i den frågan.

Effekten av de förutsättningar Sveriges Ingenjörer vill skapa, bör bli en jämnare fördelning av föräldraledigheten.

Sveriges Ingenjörer ska arbeta för att varje ingenjör ska:

- få möjlighet att ta ut ledighet i den utsträckning var och en önskar och
- kunna kombinera föräldraskap med förvärvsarbete utan att bli diskriminerad, eller halka efter, löne- eller karriärmässigt!

1. Ingenjören hemma oftare än genomsnittet

1.1 Föräldraledighet under barnets första tid

Manliga ingenjörers uttag av föräldraledighet

- 64 % tog ut > 2 månaders ledighet
- 36 % tog ut > 4 månaders ledighet
- 15 % tog ut > 6 månaders ledighet
- 5 % tog ut > 8 månaders ledighet
- 1 % tog ut > 10 månaders ledighet

Manliga ingenjörers partners uttag av föräldraledighet

- 99 % tog ut > 2 månaders ledighet
- 99 % tog ut > 4 månaders ledighet
- 98 % tog ut > 6 månaders ledighet
- 89 % tog ut > 8 månaders ledighet
- 75 % tog ut > 10 månaders ledighet

Kvinnliga ingenjörers uttag av föräldraledighet

- 99 % tog ut > 2 månaders ledighet
- 99 % tog ut > 4 månaders ledighet
- 97 % tog ut > 6 månaders ledighet
- 89 % tog ut > 8 månaders ledighet
- 71 % tog ut > 10 månaders ledighet

Kvinnliga ingenjörers partners uttag av föräldraledighet

- 74 % tog ut > 2 månaders ledighet
- 56 % tog ut > 4 månaders ledighet
- 29 % tog ut > 6 månaders ledighet
- 13 % tog ut > 8 månaders ledighet
- 3 % tog ut > 10 månaders ledighet

Manliga ingenjörer jämfört med genomsnittspappan i Sverige

År 2003 tog "genomsnittspappan" i Sverige 43 föräldradagar (enligt RFV:s statistik) per barn som uppnått fyra års ålder. Den siffran har vi, av skäl som anges i slutet av rapporten, räknat upp till 60 dagar per barn. ("Genomsnittsmamman" tog under samma period ut 338 föräldradagar per barn.) Ingenjörspapporna hade, lågt räknat, 76 uttagna dagar per pappa och barn, det vill säga minst 27 procent flera dagar än genomsnittspappan i Sverige. Noterbart är att de kvinnliga ingenjörerna partners tar ut ännu längre föräldraledighet än vad ingenjörspapporna gör.

Ingenjörspappan tar även ut mer föräldraledighet nu än vad de gjorde för nio år sedan. I en undersökning som gjordes på Sveriges Ingenjörer 1996 var det genomsnittliga uttaget för ingenjörspappor 53 dagar.

Eftersom siffrorna inte går att jämföra riktigt med vår undersökning finns det en förklaring till denna uträkning i slutet av rapporten.

1.2 Båda föräldrarna är hemma lika mycket när barnet växer upp

Nästan tre fjärdedelar av de kvinnliga ingenjörerna och 62 procent av de manliga ingenjörerna uppger att de lika ofta som sin partner är hemma för vård av sjuka barn. Endast 16 procent av ingenjörsmammorna svarar att de oftast är de själva som stannar hemma med sjukt barn, medan 7 procent svarar att pappan oftast stannar hemma.

Tre av fyra kvinnliga ingenjörer och 61 procent av manliga ingenjörer uppger att föräldrarna lika ofta lämnar/hämtar barn vid förskola/skola. Endast 16 procent av ingenjörsmammorna svarar att de själva oftast lämnar/hämtar medan 7 procent uppger att pappan oftast lämnar/hämtar.

Det är knappast någon skillnad i svaren mellan kvinnliga ingenjörer som har varit hemma längre eller kortare tid än 10 månader: av de förra svarar 72 procent att de lämnar/hämtar barn lika ofta, medan den senare gruppen ger samma svar i 74 procent av fallen.

Trots att kvinnorna tar ut längre tids föräldraledighet än männen uppger de flesta alltså att föräldrarna delar lika på hämtning/lämning och vid vård av sjuka barn. I debatten kring ytterligare kvotering av föräldraledighetsdagarna används ofta argumentet att "så länge papporna inte tar ut lika lång föräldraledighet som mammorna, måste mammorna ensamma bära allt ansvar för hämtning/lämning och vård av sjuka barn framöver". Det argumentet verkar alltså inte stämma vad gäller ingenjörerna.

En knapp tredjedel av ingenjörsmammorna och 4 procent av ingenjörspapporna uppger att de arbetar deltid. 14 procent av kvinnorna och 5 procent av männen anger att både de själva och deras partner deltidsarbetar. Av männen är det 46 procent som svarar att barnets andra förälder arbetar deltid, medan motsvarande siffra för kvinnorna är 3 procent.

Drygt en femtedel av de svarande har angivit att de skulle vilja arbeta deltid om arbetsuppgifterna medgav det. I endast 6 procent av fallen skulle en mer positiv attityd från arbetsgivaren till föräldraledighet få personen att minska sin ordinarie arbetstid.

2. "Ojämställd föräldraledighet är praktiskt och ekonomiskt för familjen"

Drygt tre fjärdedelar (ganska lika mellan kvinnor och män) har svarat att de inte hade stannat hemma längre även om de hade "tvingats" på grund av att dagar inte hade gått att överlåta till den andra föräldern.

Det ekonomiska incitamentet är stort och avgör hur lång tiden hemma med barnet blir. 73 procent av männen och 59 procent av kvinnorna hade stannat hemma längre (stämmer helt eller delvis) om arbetsgivaren hade fyllt ut föräldrapenningen. 77 procent av männen och 70 procent av kvinnorna uppger också att det helt eller delvis stämmer att de hade stannat hemma längre om föräldrapenningen var högre. Betydligt fler män än kvinnor (62 procent jämfört med 28 procent) anser dock att ekonomiska faktorer bidrog till att de fördelade ledigheten som de gjorde.

Av männen som tog ut mindre än 4 månaders ledighet har 81 procent uppgett att de tjänar mer än 30 000 per månad. Hela 40 procent har en månadslön på över 40 000 kronor. Av de män, som var hemma kortare tid än 4 månader, svarar 82 procent att det stämmer helt eller delvis (52 procent svarade "stämmer helt") att de skulle ha stannat hemma om ersättningen från föräldraförsäkringen var högre, så att de inte förlorade ekonomiskt på ledigheten. Nästan lika stor andel, tre fjärdedelar skulle ha stannat hemma längre om arbetsgivaren hade fyllt ut föräldrapenningen.

Kvinnans roll i barnets första månader spelade också stor roll. I gruppen som har angivit att den ena föräldern tog ut mindre än 3 månaders ledighet svarar 58 procent (ganska lika mellan män och kvinnors svar) att mamman var hemma längre på grund av amning. Fler män än kvinnor i gruppen (51 procent av männen och 41 procent av kvinnorna) anger att uppdelningen styrdes av att de anser att mamman är viktigast för barnet den första tiden, även bortsett från amningen.

60 procent (ganska lika mellan kvinnor och män) ur gruppen där den ena föräldern tog ut mindre än 3 månaders ledighet, svarar att den som tog ut minst ledighet hade svårast att vara frånvarande från arbetet. Fler kvinnor än män i gruppen (56 procent mot 36 procent) anger att uppdelningen styrdes av att den ena parten tyckte att det var "roligare" att vara hemma, medan 67 procent (ingen större skillnad mellan könen) anger att uppdelningen styrdes av att fördelningen helt enkelt passade familjen bäst. I det senare svaret torde både praktiska och ekonomiska faktorer väga in för familjens uppdelning.

3. Hjälp behövs – Sveriges Ingenjörer är redo

Sveriges Ingenjörer verkar för att alla ska ha möjlighet att ta ut föräldraledighet i den utsträckning var och en önskar, utan att bli diskriminerad. Det anser vi vara en förutsättning för ett jämställt och väl fungerande arbetsliv och därmed nyckeln till jämnare fördelning av föräldraledigheten.

Förhållandet mellan barn och förvärvsarbete kan förbättras

Nästan 90 procent av medlemmarna (lika mellan kvinnor och män) anger att arbetsgivarna har en positiv inställning (stämmer helt eller delvis) till föräldraledighet och nästan 80 procent (också lika mellan kvinnor och män) anger att chefen har samma positiva inställning. Ett positivt resultat som visar att Sveriges Ingenjörer bör prioritera andra områden.

50 % (något högre siffra bland män än kvinnor) anger dock att arbetsgivaren inte gör tillräckligt för att underlätta kombinationen förvärvsarbete/föräldraskap. Viktiga åtgärder för underlättandet är, enligt enkäten (i fallande ordning), möjlighet till flexibel arbetstid, att möten förläggs till tider som går att kombinera med lämning/hämtning av barn, möjlighet till arbete på distans och möjlighet att arbeta deltid.

Här har Sveriges Ingenjörer en viktig roll i att fortsätta upplysa arbetsgivarna om skyldigheten enligt jämställdhetslagen att underlätta för både kvinnor och män att förena förvärvsarbete med föräldraskap.

Familjen ska själv få bestämma

En stor andel (86 procent av männen och 80 procent av kvinnorna) anger att det helt eller delvis stämmer att föräldrarna själva ska fördela ledigheten efter vad som bäst passar familjen.

Endast åtta procent (lika för kvinnor och män) anger att det helt stämmer att föräldraledigheten bör kvoteras 50/50 och tio procent att vi ska införa kvotering utöver dagens två månader, men mindre än 50/50.

Dryga två tredjedelar av kvinnorna och 78 procent av männen anger att en kvotering 50/50 inte alls är önskvärd. 59 procent av männen och 65 procent av kvinnorna är helt eller delvis nöjda med dagens system, det vill säga två icke överlåtbara månader (28 procent av både männen och kvinnorna är helt nöjda).

Det ligger alltså i våra medlemmars intresse att Sveriges Ingenjörer fortsätter att agera emot ytterligare kvotering av föräldradagarna.

Ekonomi avgör

Som redovisats så hade så många som 73 procent av männen och 59 procent av kvinnorna hade stannat hemma längre om arbetsgivaren hade fyllt ut föräldrapenningen och 77 procent av männen och 70 procent av kvinnorna uppger att de hade stannat hemma längre om föräldrapenningen var högre.

Det är därför viktigt att Sveriges Ingenjörer fortsätter att arbeta såväl för löneutfyllnad vid föräldraledighet som för ett höjt tak i föräldraförsäkringen.

Det måste gå att få både barn och karriär

Fortfarande är frånvaron från arbetet ett problem för karriär och löneutveckling. Större andel kvinnor än män (57 procent mot 26 procent) anger att ledigheten påverkar löneutvecklingen negativt. Samma sak gäller negativ påverkan på karriären (44 procent för kvinnorna och 24 procent bland männen).

Kvinnor med mer än 10 månaders ledighet anger i något högre utsträckning än kvinnor med mindre än 10 månaders ledighet att lönen påverkas negativt av föräldraledigheten (63 procent i den förra gruppen svarar "stämmer helt eller delvis" jämfört med 54 procent i den senare). Karriären påverkas negativt oavsett om man är hemma mer eller mindre än 10 månader: 48 procent av kvinnorna med längre föräldraledighet jämfört med 45 procent av kvinnorna med kortare ledighet har svarat att påståendet om negativ påverkan på karriären "stämmer helt eller delvis".

Bland männen är det endast obetydlig skillnad mellan svaren hos dem med mer eller mindre än 4 månaders föräldraledighet. Av männen med mer än 4 månaders ledighet svarar 27 procent att lönen och 25 procent att karriären kommer att påverkas negativt (stämmer helt eller delvis). För männen med mindre än 4 månaders ledighet är motsvarande siffror 25 procent respektive 28 procent.

Även här har Sveriges Ingenjörer en fortsatt viktig uppgift: Både kvinnor och män ska kunna utnyttja sin rätt till föräldraledighet utan negativ påverkan på lön eller karriär.

4. Bakgrund i ord och siffror

Undersökningens omfattning

Enkäten om föräldraledighet skickades i slutet av november 2004 till 1 500 slumpvis utvalda medlemmar mellan 30 och 45 år, lika många kvinnor som män. 816 svar (54 procent) inkom. Några frågor var riktade till personer både med och utan barn, medan de flesta frågorna var avsedda att besvaras endast av föräldrar. 68 procent av de svarande har angivit att de har barn. 80 procent av dessa har barn som är under 8 år. För den som har flera barn angavs i enkäten att frågorna avsåg det yngsta barnet.

Svarsfrekvensen mellan olika grupper skiljde sig åt enligt följande:

Kvinnor 64 %
Män 47%
30 -37 år 58%
38 -45 år 49%

Vid bearbetningen av svaren har resultatet viktats för att motsvara könsfördelningen bland Sveriges Ingenjörers medlemmar.

I huvudsak var enkätfrågorna koncentrerade till områden som har samband med föräldraskap i kombination med förvärvsarbete. Det vill säga områden som Sveriges Ingenjörer, i alla fall i viss mån, har möjlighet att påverka.

Våra syften med/vad vi ville få veta genom enkäten:

1. I vilken omfattning tar ingenjörerna ut föräldraledighet och varför?
2. Behöver de vår hjälp för att kunna ta ut så mycket ledighet de vill?
3. Kan vi dra några slutsatser som bör leda till åtgärd, exempelvis i form av påverkan på lag/avtal och/eller debattinlägg?

Kort om de svarandes situation

En stor andel av de svarande medlemmarna (86 procent) har angivit att också barnets andra förälder har högskoleutbildning. 56 procent av männen och 71 procent av kvinnorna har svarat att den andra föräldern har en högskoleutbildning om minst 160 poäng, medan 29 procent av männen och 14 procent av kvinnorna har svarat att barnets andra förälders högskoleutbildning omfattar mindre än 160 poäng.

Lönenivån för Sveriges Ingenjörers medlemmar i enkäten skiljer sig inte så mycket mellan män och kvinnor. 93 procent av männen och 89 procent av kvinnorna har en lön som överstiger 25 000 kronor per månad. 78 procent av männen och 66 procent av kvinnorna tjänar över 30 000 per månad. En lön på mellan 35 001 och 40 000 kronor per månad har 19 procent av männen och 22 procent av kvinnorna, medan så stor andel som 34 procent av de svarande männen och 18 procent av kvinnorna tjänar mer än 40 000 kronor per månad. Taket för beräkning av föräldrapenning går för närvarande vid 24 625 kronor per/månad.

Bland de svarande medlemmarnas partners löner skiljer sig siffrorna något mera åt mellan män och kvinnor. 46 procent av männen och 15 procent av kvinnorna har svarat att barnets andra förälder har en månadslön som understiger 25 000 kronor per månad. Drygt 30 procent av både männens och kvinnornas partners har en månadslön på mellan 25 001 och 35 000 kronor, medan 15 procent av männen och 48 procent av kvinnorna har en partner som tjänar mer än 35 000 kronor per månad. De svarande manliga ingenjörerna tjänar alltså i hög utsträckning betydligt mer än vad barnets andra förälder gör. Mellan de svarande kvinnliga ingenjörerna och deras respektive partners finns inte alls motsvarande skillnader.

Av de kvinnor som svarat att de tar ut mindre än 10 månaders ledighet har 52 procent angivit att antingen endast de själva eller båda föräldrarna har arbetsledande ställning (t ex projektledare eller chef). Motsvarande siffra för kvinnor med mer än 10 månaders föräldraledighet är 50 procent.

Bland männen med mindre än 4 månaders föräldraledighet har 64 procent angivit att de (och ibland även deras partner) har arbetsledande ställning. Av männen med ett ledighetsuttag på mer än 4 månader har 40 procent arbetsledande ställning.

Uträkning: Ingenjörspappan och genomsnittet

Siffrorna mellan ingenjörspappornas föräldraledighet och den svenska genomsnittspappan föräldraledighet är inte helt jämförbara, men oavsett hur vi vänder på siffrorna så är ingenjörspappan hemma längre med sina barn än genomsnittet. Sveriges Ingenjörers undersökning jämförs med RFV:s statistik över uttagna dagar med föräldrapenning och i jämförelsen uppkommer två problem: Dels avser Sveriges Ingenjörers undersökning inte endast dagar med föräldrapenning, utan även lediga obetalda dagar och dels är den indelad i "ledighetsintervall".

Ett enkelt försök till jämförelse har ändå gjorts genom att *för det första* anta att 5 dagar ur RFV:s statistik motsvaras av 7 dagar i undersökningen (vi antar helt enkelt att de föräldralediga i RFV:s statistik endast har tagit ut föräldrapenning 5 dagar per vecka). RFV:s siffra 43 dagar har därför multiplicerats med 1,4 (7/5). Jämförelsetalet blir då ett genomsnittligt uttag på *60 dagar per pappa och barn* i RFV:s statistik.

Antagande nummer två bygger på beräkningen att alla ingenjörspappor har tagit ut så många lediga dagar som befinner sig i mitten av varje intervall. Exempelvis har ett kryss i intervallet 2 – 4 månader, räknats som att 3 månaders föräldraledighet har tagits ut. För de 1,3 procent pappor som har angivit ett uttag på mer än 10 månader har vi räknat med ett uttag på 11 månader. Den procentuella fördelningen per intervall har sedan räknats om i antal män och multiplicerats med antalet dagar. Det totala antalet uttagna dagar har dividerats med antalet män. Beräkningen visar att den genomsnittlige ingenjörspappan tar ut *98 dagar per pappa och barn, alltså 63 procent flera dagar än genomsnittspappan i Sverige.*

Om vi i stället skulle anta att alla svarande ingenjörspapporna har tagit ut lägsta möjliga antal dagar inom varje intervall, med andra ord en väldigt försiktig beräkning, blir jämförelseuttaget för ingenjörspapporna 76 uttagna dagar per pappa och barn, d v s 27 procent flera dagar än genomsnittspappan i Sverige. Det är denna siffra vi har använt oss av i jämförelsen i rapportens början. I en undersökning som gjordes på Sveriges Ingenjörer 1996 var det genomsnittliga uttaget för ingenjörspappor 53 dagar.

Motsvarande jämförelse mellan ingenjörsmammor och "snittmamman i Sverige" går inte att göra eftersom en så stor andel kvinnor (71 procent) i enkäten har angivit ett uttag på mer än 10 månader. Felmarginalen blir allt för stor om vi skulle försöka oss på ett antagande av hur många månader utöver de 10 som har tagits ut.

Bakgrundsfakta:

En rapport och enkät om föräldraledigheten för ingenjörer.

Sveriges Ingenjörer genomförde under slutet av 2004 en enkätundersökning om föräldraledighet bland sina medlemmar.

Sveriges Ingenjörer

Box 1419, 111 84 Stockholm, Besöksadress Malmkillnadsgatan 48
Tel 08 613 80 00, Fax 08 769 71 02, info@sverigesingenjorer.se
www.sverigesingenjorer.se